

Nataša Barbara Gračner – prejemnica Boršnikovega prstana 2025

Foto: Peter Uhan / SNG Drama Ljubljana

»Ta neukročena igralska trmoglavost, ki se ne pusti upogniti, ampak razmišlja s svojim pametnim telesom in gibkim emotivnim arzenalom srca, je tako za gledalce kot soustvarjalce stalno podajanje v pustolovsko območje novega, osvajanje novih teritorijev umetniške krajine in človeške nedoumljive notranjosti. Natašina pripravljenost na izzive, ki segajo tako na področja novih gledaliških izrazov, obratov pričakovanega, soočanj s konvencijo, poglobljanj tistega, kar je pred nami in v nas, ter hkrati približevanju in seganju v neposredno človeškost izkušnje in stalno priseganje na dramskost in tukajšnjo bivanjsko izkušnjo t.i. vsakdanjega malega človeka, ravno zato postaja tista univerzalna nuja in smisel igralskega poklica in delovanja, ki nas s svojim magnetizmom, močjo vedno znova priklene na gledalske sedeže, kjer preizvprašujemo svojo lastno pozicijo v tem širokem divje nerazumljivem svetu plesa med posameznikom in družbo.«

Prof. mag. Žanina Mirčevska v nominaciji UL AGRFT

Umetniška pot **Nataše Barbare Gračner** se razteza čez več kot tri desetletja in vključuje izjemno raznolik, poglobljen in umetniško presežen opus vlog v gledališču, na filmu, radiu in televiziji.

Od prvih vlog, ki jih je oblikovala že med študijem na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo, je bilo jasno, da imamo pred seboj igralko izjemnega kalibra. V naslovni vlogi v Strindbergovi *Gospodični Juliji*, vlogi Susn v istoimenski predstavi Herberta Achternbuscha ali v Cankarjevem *Jakobu Rudi* je razkrila sposobnost notranje preobrazbe, obvladovanje besednega in telesnega izraza ter redko intuicijo za kompleksnost dramske situacije. Že takrat so jo odlikovali suverenost na odru, psihološka natančnost ter subtilna emocionalna razgibanost, ki se je v kasnejših letih le še poglobljala.

Njeno umetniško zorenje je potekalo znotraj dveh ključnih gledaliških institucij – najprej v Slovenskem mladinskem gledališču, od leta 1998 dalje pa v Slovenskem narodnem gledališču Drama Ljubljana, kjer je kot prvakinja odigrala vrsto osrednjih dramskih likov. Med njimi velja posebej izpostaviti Lady Macbeth, Katerino Ivanovno, Nastasjo Filipovno, Jokasto, Goneril, Medejo, Emmi, Marto, Madame Chauchat; ob njih pa še številne druge tvorijo kronologijo umetniških presežkov ne samo v njenem osebni opusu, temveč tudi v zgodovini slovenskega gledališča.

Gračnerjeva velja za igralko izjemnega razpona – prepričljiva je tako v tragičnih kot komičnih vlogah, v klasičnih dramskih strukturah in v eksperimentalnih, postdramskih uprizoritvah. Njena interpretacija Baronice Castelli-Glembay velja za antologijsko; kritika jo je prepoznala kot dovršeno kombinacijo zadržanosti in eruptivne strasti, kot umetniško artikulacijo ženske moči, ki iz tematike družinske razpadajoče etike izlušči univerzalen psihološki komentar. V uprizoritvi *Ali: Strah ti poje dušo* (Fassbinder) je kot Emmi ustvarila lik, zadržan, a emocionalno silovit, asketsko oblikovan, vendar globoko človeški. Njena sposobnost odrske ekonomije – da z drobno gesto, pogledom ali premorom ustvari emocionalno napetost – sodi med redke igralske vrhunce.

Njena igralska metoda temelji na poglobljeni dramaturški analizi, organski emocionalni odzivnosti in izjemnem občutku za tempo-ritem vloge. S tem uspešno sobiva z zelo različnimi režijskimi poetikami, obenem pa vedno ostaja samosvoja umetnica, vlogi vdihne notranjo logiko in zven, ki presega okvire režijske zasnove. Kot zanesljiva partnerka na odru zna obenem voditi predstavo in jo napolniti s svojo prezenco, ne da bi zadušila soprisotnost soigralcev.

Tudi na filmu je pustila močan pečat. Vloga Carmen v Pevčevem istoimenskem filmu in Agate v Klopčičevem *Triptihu Agate Schwarzkobler* sta ji že v 90. letih 20. stoletja prinesli nacionalna in mednarodna priznanja. Za vlogi v filmih *Delo osvobaja* in *Ljubljana je ljubljena* je prejela vesno za najboljšo žensko vlogo, pozneje tudi za stransko vlogo v Bičkovem *Razrednem sovražniku*. Njeno filmsko igranje odlikuje tenkočutna psihološka študija in doslednost v gradnji lika, ki znotraj kamere deluje naravno in hkrati izrazito sugestivno.

Ob igralski dejavnosti je Nataša Barbara Gračner pomembna pedagoginja na področju dramske igre in umetniške besede. Kot redna profesorica na UL AGRFT je sooblikovala generacije mladih igralk in igralcev, pri tem pa dosledno prenaša svojo predanost, disciplino in umetniško držo na prihodnje nosilce gledališča. Njeno pedagoško delo temelji na integraciji prakse in teorije, na spoštovanju tradicije in odprtosti za sodobne pristope k igri.

Za svoje delo je prejela najpomembnejše nagrade: **nagrado Prešernovega sklada, nagrado Staneta Severja, Župančičevo nagrado, dve vesni**, več tujih priznanj (Gavello vi večeri, Marulićevi dnevi, Zlati lev) ter **devet Borštnikovih nagrad za posamezne igralske stvaritve**, kar jo umešča med najpogostejše nagrajene igralske umetnice na Slovenskem.

Borštnikov prstan za leto 2025 Nataši Barbari Gračner je poklon igralski veličini, ki z umetniško doslednostjo, emocionalno prepričljivostjo in miselno ostrino že tri desetletja uteleša najvišje vrednote gledališke umetnosti. Njeno delo ni le pomemben del zgodovine slovenskega gledališča, temveč živa prisotnost etike umetniškega delovanja – pokončne, celovite, neodvisne in predane igralskemu poklicu v najširšem humanističnem smislu.

Na podlagi prejetih nominacij uredil Aleš Novak.

Prilagamo seznam vlog in nagrad, ki so ga pripravili v Arhivu SNG Drama Ljubljana.